

Alles drunter und drüber geht: शतसहस्राणि तत्र तत्र पदानिनाम् । निर्मर्यादं प्रयुक्तानि MBh. 6, 1757. n. Verrückung aller Grenzen, ein Drunter und Drüber: निर्मर्यादमवर्तत 4, 1052. Bez. einer Art von Gefecht HARIV. 18978.

निर्मल (निस् + मल) 1) adj. f. *fließenlos, rein, klar, glänzend, lauter* H. an. 3, 658. MED. I. 102. fg. °गद् MBh. 1, 5345. वेष्मन् INDR. 5, 18. सलिल MBh. 3, 2535. सुच. 4, 174, 6. मुक्ता MBh. 13, 3521. VARAH. BRH. S. 12, 9. 43 (34), 29. HIT. I, 42. Spr. 602. गगन सुच. 4, 113, 19. रज्जो PAKHAT. 248, 5. ज्योतिस् PRAB. 112, 9. मधुनिर्मलः पवनः BHART. 1, 32. रामः — शशाङ्क इव निर्मलः R. 4, 19, 18. VET. in LA. 1, 18. धारभिरार्य-जनचित्तमुनिर्मलाभिः MUKH. 91, 5. °विवेकदीपकः BHART. 1, 55. गुण 2, 52. तपस् MBh. 1, 7860. मनस् 15, 748. प्राप्तिः CVETACV. UP. 3, 12. यशस् ÇRUT. (BR.) 5. संपदः RIG-TAR. 3, 376. ज्ञान BHIG. P. 7, 7, 15. राजनिर्धूत-दण्डास्तु कृत्वा पापानि मानवाः । निर्मलाः स्वर्गमाप्सि सतः सुकृतिनो यथा || M. 8, 318 (= R. 4, 17, 24). 11, 250. निर्मलीकृत VASAVAD. 11, 1. — 2) n. a) Talk H. an. MED. — b) = निर्मल्य diess. HÄR. 139.

निर्मलता (von निर्मल) f. Reinheit: मनो° HARIV. 14775.

निर्मलत्व (wie eben) n. dass.: उदक° VARAH. BRH. S. 50, 2. सन्नस्य BHAG. 14, 6.

निर्मलोपल (नि° + उपल) m. Krystall RIGAN. im ÇKDR.

निर्मलक (निस् + म°) adj. frei von Mücken gaṇa निरुदकादि zu P. 6, 2, 184.

निर्मा (मा mit निस्) f. Werth, Äquivalent: सर्ववेदसनिर्मा दद्यात् LĀTJ. 8, 4, 14.

निर्मास (निस् + मास) adj. fletschlos, mager MBh. 9, 2599. 10, 271. 11, 39. R. GORR. 2, 8, 42. 4, 9, 95. सुच. 2, 2, 4. BHART. 2, 23. VARAH. BRH. S. 3, 13. 67, 6. 34. KATHAS. 12, 108. VET. in LA. 5, 10.

निर्माष्य m. N. pr. eines Mannes MATSJA-P. in Verz. d. Oxf. H. 40, b, 18. Die Form des Wortes scheint nicht richtig zu sein; तिग्मात्मन् und निर्माद् v. l.

निर्माण (von मा mit निस्) n. 1) Messung, Maass: यतश्चाधकालनिर्माणम् P. 2, 3, 28. VĀRTT. 4. एतौ युद्धविदौ रङ्गे कालनिर्माणयोधिनौ wohl so v. a. dass man die Zeit darnach messen könnte, regelmässig HARIV. 4211. एकनिर्माणौ von einerlei Maass 4949 = 3738; vgl. एकनिर्माण-निर्युक्ता 3438. ककुदेदयनिर्माण so hoch wie ein Berggipfel 4102. das volle Maass: अयमव्यक्तनिर्माणो बालः noch nicht vollkommen ausgewachsen R. 3, 42, 24. — 2) Strecke: अन्नतत्रागणं व्योमनिर्माणं धनगर्जितम् R. 4, 44, 44. — 3) das Bilden, Schaffen; concr. Bildung, Schöpfung, Werk; = निर्मिति H. an. 3, 212. MED. n. 58. अहो निर्माणवेदग्धी विधातुः DHŪRTAS. 91, 13. शरीरस्य MBh. 3, 15159. त्रैलोक्यनिर्माणकर 5, 2580. (जनपदैः) देवनिर्माणनिर्मितौ R. 4, 26, 17. निर्विघ्नविघ्ननिर्माणसिद्धये KATHAS. 15, 1. आपतन° BHAG. P. 2, 5, 32. प्रपञ्च° 9, 5. सूत्र° das Bilden von Fäden, Spinnen KULL. zu M. 9, 75. कविप्रजापतीन् — रम्यनिर्माणशालिनः RIG-TAR. 1, 4. तद्वन्निर्माणकाल Abfassung Muir, Sanskrit Texts II, 190. पूर्वस्यां दिशि निर्माणं द्रष्टव्यं ब्रह्मनिर्मितम् ein Werk, ein Gebäude R. 4, 40, 54. 43, 59. धातुरद्भुतनिर्माणपर्याप्तिमिव त्रुषिणीम् KATHAS. 26, 47. खदिर्° adj. aus Kh. gemacht सुच. 2, 340, 7. ब्रह्मनिर्माणभूमिषु mit Kuhlürden bebaut HARIV. 4424. (तालवनम्) निर्माणभूतमीरिणाम् in eine IV. Theil.

Wüste umgewandelt 3712. Bei den Buddh. Umformung, Umwandlung BURN. Intr. 606. fg. °काय Vie de HIOUEN-TSANG 231, N. HIOUEN-TSANG I, 241, N. 2. WASSILJEW 127. H. 234, Sch. — 4) das Beste von Etwas (सार). — 5) f. Schicklichkeit (समञ्जस) H. an. MED.

निर्माणरत (नि° + रत्) adj. am Schaffen Gefallen findend: देवाः Bez. einer Klasse von Göttern MBh. 13, 1372.

निर्माणरति (नि° + र°) adj. dass.; m. pl. Bez. einer Klasse von Göttern im 11ten Manvantara VP. 268. bei den Buddhisten (an der Verwandlung Gefallen findend) BURN. Intr. 202. 606. LALIT. 58. 68. 143. 256. 373. WASSILJEW 158. — Vgl. निर्वाणरुचि.

निर्मातर (von मा mit निस्) nom. ag. Bildner, Schaffer, Erbauer, Urheber: सर्वलोकानाम् MBh. 5, 3493. ब्राह्मण° HARIV. 11865. सर्वभूतानाम् 12162. विहारस्य RIG-TAR. 1, 169. असंख्यपुर° 4, 315. संवत्सरकाल° ÇAṆK. zu BRH. ĀR. UP. S. 50. f. निर्मात्रो RIG-TAR. 6, 299. Davon nom. abstr. °मातृत्व n. Schol. bei WILSON, SĀṆKHYAK. S. 52 = Schol. zu KAP. 1, 62.

निर्माद s. u. निर्माष्य.

निर्माथिन् (von मथ् mit निस्) adj. zerreibend, zerstampfend RIG-TAR. 3, 284.

निर्मान (निस् + मान) adj. ohne Selbstgefühl MBh. 5, 4501. BHART. 3. 95 (s. d. v. l.).

निर्मानुष (निस् + मा°) adj. menschenleer: षे an einem einsamen Orte RIG-TAR. 4, 266.

1. निर्मार्ग (von मर्ज् mit निस्) m. 1) das Abstreifen: ष° KĀT. 12, 5. 8. 24, 10. — 2) was abgestreift —, abgewischt wird, Abfall TRH. 1, 5, 3, 1. fg.

2. निर्मार्ग (निस् + मार्ग) adj. wegelos KĀM. NITIS. 13, 73.

निर्माणुक (von मर्ज् mit निस्) adj. sich abstreifend, sich ablösend: निर्माणुका अस्मात्पृथक्: स्युः TS. 6, 4, 3, 2.

निर्माजन (wie eben), n. das Wegkehren, Reinigen: प्रद्वैर्निर्माजनं कार्यम् MBh. 12, 10781.

निर्माली = निर्मल्य H. an. 3, 334.

निर्मल्य 1) adj. = निर्मल rein GRHJASAMGR. 2, 95. 96. °ता 95. — 2) f. *flor eine best. Pflanze* (s. पृक्ता) ÇANDAR. im ÇKDR; vgl. ष°. — 3) n. *die (für rein geltenden) Ueberbleibsel von einem Opfer, die preisgegeben werden; insbes. Blumen, die von einer Opfercerimonie übriggeblieben sind: अर्वाग्विसर्जनाद्व्यं नैवेद्यं सर्वमुच्यते । विसर्जिते जगन्नाथे निर्मल्यं भवति तपात् || GARUPA-P. im ÇKDR. ययासि किमवत्पृष्ठे निर्मल्यमिवोष्कता* MBh. 1, 3061. °लङ्घनेदोष Verz. d. Oxf. H. 85, b, 5. 24. °कालकथन 94, b, 4. मुखताम्बूलोच्छिष्टानुलेपननिर्मल्यमलिनांशुकम् DAÇAK. in BANF. Chr. 197, 8. °कृतभूषण MBh. 12, 5348. निर्मल्योष्कतपुष्पदामनिकर् ÇAṆK. RAT. 10 (nach der richtigen Lesart). °दामन् R. 4, 15. = निर्मल n. H. an. 3, 659. MED. I. 102. HÄR. 139.

निर्मित 1) partic. s. u. मा mit निस्. — 2) m. bei den Buddhisten Bez. einer Klasse von Göttern (die Umgewandelten) LALIT. 203. 205. 209. 230.

निर्मिति (von मा mit निस्) f. Bildung, Schöpfung H. an. 3, 212. MED. n. 58. इति तस्यासन्त्यश्च निर्मितयः समाः RIG-TAR. 4, 204.

निर्मुक्त s. u. मुच् mit निस्.